

FARABİ DEĞİŞİM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN ALGILANAN SOSYAL DESTEKLERİ İLE ÖZNEL İYİ OLUŞLARININ İNCELENMESİ

Dr. Vesile Oktan

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, üniversitelerin nitelikli insan yetiştirme amacına dönük olarak sundukları imkanlardan biri olan Farabi Öğrenci Değişim Programı'na dahil olan öğrencilerin sosyal destek sistemlerini ve öznel iyi oluşlarını incelemektir. Araştırma grubunu Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 70 Farabi Değişim Programı öğrencisi ve 70 Farabi Değişim Programı öğrencisi olmayan toplam 140 öğrenci oluşturmaktadır. Ölçme aracı olarak Öznel İyi Oluş Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde, t-testi kullanılmıştır. Sonuçlar, Farabi Değişim Programı öğrencisi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin, öznel iyi oluşları ve algılanan sosyal destekleri arasında farklılık göstermemiştir. Buna karşılık Farabi Değişim Programı öğrencisi olan kız ve erkek öğrencilerinin öznel iyi oluş puanları ve sosyal destek puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Değişim programı öğrencisi olmayan kız ve erkek üniversite öğrencilerinin algılanan öznel iyi oluş puanları ve sosyal destek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler

Farabi Değişim Programı, Öznel iyi oluş, Sosyal destek.

© 2010, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 9 (18), 47-60

AN INVESTIGATION OF THE SOCIAL SUPPORTS PERCEIVED BY AND SUBJECTIVE WELL-BEING OF THE STUDENTS IN FARABI EXCHANGE PROGRAM

Dr. Vesile Oktan
Karadeniz Technical University

Abstract

This study aims at analyzing the social supports perceived by and subjective well-being of students included in the Farabi Student Exchange Program, which is an opportunity rendered by universities to develop qualified individuals. The experiment group consisted of 70 students in the Farabi Exchange Program and 70 students who are not included in the Farabi Exchange Program - 140 students in total - studying in various departments of the Black Sea Technical University. The Subjective Well-being Scale, the Perceived Social Support Scale and Personal Information Forms were used as measurement tools. SPSS 16.0 software was used in data analysis. The t test was also used in analysis of the research data. Results have not revealed any difference between university students in the Farabi Exchange Program and those not in the Farabi Exchange Program in terms of their subjective well-being and the social supports perceived. A significant difference was figured out between male and female students included in the Farabi Exchange Program in terms of their subjective well-being scores and social support scores. No significant difference was found in subjective well-being scores and social support scores between male and female students who are not included in the Farabi Exchange Program. Findings were discussed vis-à-vis the literature.

Keywords

Farabi Exchange Program, Subjective well-being, Social support.

GİRİŞ

Günümüzde üniversiteler çoğunlukla iş dünyasına eleman yetiştiren kurumlar olarak görülmeye başlamıştır. Üniversiteler gelişimi kesintisiz kılma, sürekli değişimi sağlama, bireye meslek yaşamı için gerekli bilgiyi verme, bireyin bütüncül olarak gelişimini sağlama ve bireye vizyon kazandırmaya dönük fırsatlar sunma sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Bu amaca dönük olarak üniversiteler, öğrencilerine çeşitli eğitim ve öğrenim fırsatları sunma ihtiyacı hissetmektedirler. Bu fırsatlardan biri, üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversiteyi ve sahip oldukları imkanları değiştirmek istemeleri ve böylece değişik eğitim ortamları tanıyarak bilgi ve tecrübelerini arttırmak istemeleri durumunda, öğrenimlerini bir süre başka bir üniversitede sürdürebilmelerini öngören Farabi Değişim Programı olarak adlandırılan uygulamadır.

Farabi Değişim Programı'ndan yararlanan üniversite öğrencileri her ne kadar kendi istek ve talepleriyle bu programdan yararlanmış olsalar da, değişim yaptıkları üniversitelere yerleştikten sonra yeni bir ortama uyum sağlama ile karşı karşıya kalma ve beklentilerini karşılayamama gibi problemler yaşayabilmektedirler. Uzun süre yaşayıp alıştıkları ortamlardan ayrılıp, tamamen farklı bir çevreye ve bu çevrenin koşullarına ve kültürüne ayak uydurmakta zorlanabilmektedirler. Eğitim nedeni ile yeni ve farklı değerlere yönelen bu öğrenciler; bu değerler içinde yaşadıkları toplum tarafından kabul görmediğinde mutsuz olabilmektedirler. Oysa mutluluk, yaşamın bir çok boyutunda iyi oluşun gelişmesine yardımcı olan psikolojik bir güç ve neşe kaynağı olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji alanında “öznel iyi oluş” şeklinde kavramlaştırılan mutluluk (Diener, 1984; Hyborn, 2000), insanlar için önemli ve ulaşılmak istenen bir amaçtır. Öznel iyi oluş, bireyin yaşamı 'olumlu' biçimde değerlendirmesini gerektirir. Bununla ilişkili olarak olumlu duygulanım, doyum, kendini adayabilme, bağlanma ve yaşamın anlamını beraberinde getirir (Diener ve Seligman 2004).

Öznel iyi olmanın duygusal ve bilişsel olmak üzere iki bileşeni vardır. Duygusal bileşenler olumlu ve olumsuz duygudan oluşmaktadır. Bilişsel bileşen ise bireyin yaşam doyumudur. Olumlu duygu, isteklilik, enerjik olma ve kararlılık gibi duygu durumlarının bileşimini ifade ederken; olumsuz duygu üzüntü, kaygı, öfke, suçluluk ve küçümseme gibi hoş olmayan duyguları içermektedir. Bilişsel bileşen olan yaşam doyumunu, bireyin yaşamının çeşitli alanlarını (iş, evlilik, sağlık, eğitim vb.) değerlendirmesidir (Ben-Zur, 2003). Kişi haz veren yaşantıları daha çok deneyimliyor ve haz vermeyen yaşantıları daha az deneyimliyorsa bu durumda yüksek öznel iyi oluşa sahiptir. Kişilik, kültür, gelir, din ve eğitim gibi birçok etmenin öznel iyi oluş üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Deneve ve Cooper, 1998; Diener, Suh ve Lucas, 1999; Yetim, 2001; Schimmack ve ark., 2002; Tuzgöl Dost, 2006; Cihangir Çankaya, 2009; Tuzgöl Dost, 2010). Bu nedenle eğitim ortamlarını bir süre değiştirmiş olan üniversite öğrencilerinin yeni eğitim ortamlarında öznel iyi oluşlarının incelemesi ihtiyacı hissedilmiştir.

Diğer yandan Farabi Değişim Programı öğrencileri buldukları üniversiteden ayrılarak mevcut sosyal destek ağlarından da uzaklaşmış olmaktadır. Bu öğrenciler yeni ortamlarında destek sistemini oluşturmada ya da mevcut sosyal destekten faydalanabilmede ne kadar başarılı olmaktadır? Özne iyi oluşa etki ettiği düşünülen önemli faktörlerden biri de sosyal destektir. Mutlu ve nispeten daha az mutlu insanların karşılaştırılmasında sonuçlar mutlu insanların benzer yüksek kalitede arkadaş ilişkileri, aile desteği ve romantik ilişkilere sahip ve daima yakınları ile güçlü sosyal ilişkiler içinde olduğunu göstermektedir (Diener, Diener ve Tamir, 2004). Literatürde sosyal destek ile ilgili farklı tanımlamalara rastlamak mümkündür. Sosyal destek, bireyin toplumsal ve psikolojik sorunlarının çözümünde, önlenmesinde ve tedavisinde zorlanmalı durumlarla başa çıkabilmesinde, ruh sağlığını koruyabilmesinde farkında olduğu güçlü kaynaklardır (Yıldırım, 1997). Lepore, Evans ve Schneider'e (1991) göre ise bireylerin sevildiklerine, korunduklarına inandıkları bir sosyal sisteme bağlanması, gerçek kabul ettikleri yardımı sağlamaları veya önemli, değerli buldukları sosyal gruba bağlılık geliştirmeleri olarak tanımlanmaktadır. Ben-David ve Leichtertritt (1999) ise sosyal desteği, kişinin sosyal ihtiyaçlarını başkalarıyla etkileşimleri yoluyla giderme derecesi olarak tanımlamaktadırlar. Görüldüğü gibi sosyal destek yalnızca yakın aile bireylerinden alınan destek ve yakınlık olarak ifade edilmemektedir. Sosyal destek ihtiyacı ve ulaşılabilirliği, kişinin sosyal yaşamı boyunca değişmekte ve birçok olay tarafından etkilenmektedir. Sosyal desteğin birey tarafından olumlu olarak algılanması ve kullanılması için belli unsurlar mevcut olmalıdır. Kişi sosyal destek için ihtiyaç algılamalıdır. Desteğin ulaşılabilirliğini algılamalı, desteği nasıl kullanacağını bilmelidir. Görüldüğü gibi pek çok faktör kişinin sosyal desteği kullanmasını etkilemektedir. Değişim programından yararlanarak buldukları ortamdaki ayrılan öğrenciler bir bakıma geçici bir göç yaşamış olmaktadır. Göç, bu süreci yaşayan herkes için sarsıcı bir deneyim olmakla beraber, bireyler bu süreçten farklı düzeylerde ve farklı yönlerde etkilenmektedirler (Gün, 2002). Farabi Değişim Programı öğrencilerinin durumlarının bu açıdan da değerlendirilmesi gerekli bulunmuştur.

Mevcut literatürün, Uluslararası Öğrenci Değişim Programı olarak ifade edilen Erasmus programına odaklandığı görülmektedir. Bu çalışma ise bir ulusal öğrenci değişim programı olan Farabi Değişim Programına odaklanmıştır.

Bu bilgiler ışığında araştırmada Farabi Değişim Programı öğrencileri ile değişim programına tabi olmayan öğrencilerin sosyal destek sistemleri ve öznel iyi oluşları arasında farklılık olup-olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırma Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde 2010-2011 eğitim-öğretim döneminde öğrenim gören ve 70'i Farabi Değişim Programı öğrencisi, 70'i Farabi Değişim Programı öğrencisi olmayan, toplam 140 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farabi Değişim Programı öğrencisi olan katılımcıların 37'si kız, 33'ü erkek ve aynı sınıflardan ve değişim programı öğrencisi olmayan katılımcıların ise 35'i kız, 35'i erkek öğrencidir. Katılımcıların 15'i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde, 12'si Mühendislik Fakültesi'nde, 13'ü Fen-Edebiyat Fakültesi'nde, 24'ü Eğitim Fakültesi'nde, 4'ü İletişim Fakültesi'nde ve 2'si Mimarlık Fakültesi'nde öğrenim görmektedirler.

Veri Toplama Araçları

Ölçme aracı olarak; Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Yaş, cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, sınıf düzeyi ve değişim öğrencisi olup olmadığı ile ilgili bilgileri almaya dönük olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan toplam 5 sorudan oluşan bir formdur.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Eker, Arkar ve Yıldız (2001) tarafından geliştirilmiştir. Üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğini öznel olarak değerlendiren bir ölçektir. Aile, arkadaş ve özel bir insan (aile ve arkadaşların dışında kalan bir kişi) üç farklı kaynağı oluşturmaktadır. 12 maddeden oluşan bir ölçektir. Her madde 7 aralıklı bir ölçek kullanılarak derecelendirilmektedir. Her alt ölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı elde edilmekte ve bütün alt ölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilmektedir. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade eder. Ölçeğin Cronbach Alpha formülü ile üç farklı örneklem grubtan elde edilen verilerle hesaplanan güvenilirlik katsayıları 0.80 ile 0.95 arasında değişmiştir. Alt ölçekler kabul edilir düzeyde iç tutarlılığa sahiptir. Ölçeğin geçerlik çalışması, yine üç farklı örneklem grubunda ve UCLA Yalnızlık Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Belirti Tarama Listesi ve Beck Umut-suzluk Ölçeği ile korelasyonlara bakılarak gerçekleştirilmiştir. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin diğer ölçekler ile korelasyonları 0.50 ile 0.73 arasında değişmektedir (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

Öznel İyi Oluş Ölçeği: Bireylerin öznel iyi oluş düzeylerini saptayabilmek için Tuzgöl Dost (2005) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ) 46 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte, yaşam alanlarına ilişkin kişisel yargılar ile olumlu ve olumsuz duygu ifadeleri yer almaktadır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 209 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştiril-

miştir. ÖİÖ'nin yapı geçerliği temel bileşenler analizi ile saptanmıştır. Ayrıca ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları incelenmiştir. ÖİÖ'den alınan puanların alt ve üst % 27'lik puan grupları ortalamaları t testi ile karşılaştırılmış; gruplar arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Yapılan benzer ölçekler geçerliği çalışmasında ise ÖİÖ ile Beck Depresyon Envanteri (BDI) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.70$). Ölçeğin Cronbach Alpha formülü ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .93; test-tekrar test uygulaması ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı ise .86 olarak saptanmıştır. Her bir maddenin puanları 5 ile 1 arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 46, en yüksek puan 230'dur. Yüksek puan öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir (Tuzgöl Dost, 2005).

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Ölçme araçları ve Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından öğrencilere gruplar halinde sınıf ortamında uygulanmıştır. Uygulamadan önce araştırmanın amacı ve ölçme araçlarının ne şekilde cevaplanacağı konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Verilerin çözümlemesinde SPSS 16.0 programından yararlanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde, t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Farabi Değişim Programı öğrencisi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş (ÖİÖ) puanlarının değişim programı öğrencisi olma durumuna göre fark göstermediği ($t_{(138)} = -.110$, $p > .05$) bulgulanmıştır. Yapılan bağımsız t-testi sonucunda üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek (ASD) puanlarının da öğrenci türüne göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($t_{(138)} = -1.254$, $p > .05$). Sonuçlar Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve algılanan sosyal destek puanlarının öğrenci türüne göre karşılaştırılması

Değişken	Grup	N	Ort.	SS	Sd	t	p
ÖİÖ	Farabi	70	172,27	29,52	138	-.110	.912
	Normal	70	172,80	27,15			
ASD	Farabi	70	63,25	15,90	138	-1.254	.150
	Normal	70	66,45	14,23			

Farabi Değişim Programı öğrencisi olan kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş ve algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız t- testi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Çizelge 2'de gösterilmiştir. Farabi Değişim Programı öğrencisi olan kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş puanları ($t_{(68)} = 3.25$, $p \leq .05$) ve algılanan sosyal destek puanları ($t_{(68)} = 2.65$, $p \leq .05$)

arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin öznel iyi oluş puanları ($X=182.43$, $Ss=24.85$) erkek öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarından ($X=160.68$, $Ss=30.50$) daha yüksektir. Farabi Değişim Programı olan kız öğrencilerin algılanan sosyal destek puanlarının ($X=67.81$, $Ss=13.80$) erkek öğrencilerin algılanan sosyal destek puanlarından ($X=58.15$, $Ss=16.75$) daha yüksek olması, algılanan sosyal destek puanlarında gözlenen farklılığın kaynağı olarak gösterilebilir.

Çizelge 2. Farabi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve algılanan sosyal destek puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	t	p
ÖİO	Kız	37	182,43	24,85			
	Erkek	33	160,68	30,50	68	3.25	.002*
ASD	Kız	37	67,81	13,80			
	Erkek	33	58,15	16,75	68	2.65	.01*

Farabi Değişim Programı öğrencisi olmayan kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş ve algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Çizelge 3'te gösterilmiştir. Farabi öğrencisi olmayan kız ve erkek öğrencilerinin öznel iyi oluş puanları ($t_{(68)}=1.30$, $p>.05$) ile algılanan sosyal destek puanları ($t_{(68)}=1.45$, $p>.05$) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çizelge 3. Değişim öğrencisi olmayan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve algılanan sosyal destek puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Sd	t	p
ÖİO	Kız	35	176,78	23,27			
	Erkek	35	168,33	30,73	68	1.30	.196
ASD	Kız	35	68,75	14,24			
	Erkek	35	63,87	14	68	1.45	.154

TARTIŞMA

Sonuçlar, Farabi Değişim Programı öğrencisi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Literatürde Farabi Değişim Programı öğrencilerinin durumunu değerlendiren bir çalışmaya rastlanmazken, uluslararası öğrenci değişim programı olarak adlandırılan Erasmus öğrencilerinin durumunu değerlendiren çalışmalara rastlanılmıştır. Yurt dışına giden Hacettepe Üniversitesi Erasmus öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin araştırıldığı bir çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun günlük yaşam, akademik yaşam ve öğrenci destek hizmetleri konusunda beklentilerinin karşılandığı bulunmuştur (Yağcı,

Ekinci, Burgaz, Kelecioğlu, ve Ergene, 2007). Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin durumunu inceleyen bir çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin mutluluk oranları genel olarak yüksektir ve kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin memnuniyet oranları arasında belirgin bir farka rastlanmamıştır (Bayraktaroğlu ve Mustafayeva, 2009).

Özellikle Farabi Değişim Programı öğrencilerinin durumunu değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen, Farabi Değişim Programı öğrencisi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığına ilişkin bulgu, Farabi Değişim Programı ile Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne gelen öğrencilerin öznel iyi oluşlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, değişim programı ile gelen öğrencilerin kendi istekleri ve talepleriyle değişim programına katılmış olmaları ve buna bağlı olarak yeni ortamları tanıma ve fırsatlardan yararlanmaya istekli ve açık olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Öğrenim ortamlarını değiştirmeye istekli ve bu konuda kendi kararlarını almış olmaları, öğrencilerin karşı karşıya kalabilecekleri problemleri çözümlenmede daha becerikli ve güçlü olabileceklerini gösteriyor olabilir. Diğer yandan bu bulgu, Farabi Değişim Programı öğrencilerinin kendi istekleri ile öğrenim ortamlarını değiştirmiş olmalarının dışında Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki yeni imkan ve ortamlardan memnun oldukları, gerekli oryantasyon çalışmalarını aldıkları şeklinde de yorumlanabilir. Messer ve Wolter (2007) İsviçre'de üniversite mezunları üzerinde yapmış oldukları bir çalışmada, Erasmus Programına katılmış öğrencilerin daha yüksek maaş ve statü ile işe başladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin, öğrenci hareketliliği ile bilgilerinin artacağı konusuna olan inançlarının tam olduğunu ve profesyonel ve akademik kariyerlerinde avantajlı olduklarını kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Özellikle son yıllarda gerek ülke içinde gerekse ülke dışında öğrenci değişiminin arttığının görüldüğünü ifade etmişlerdir. Bu durum yurtiçi değişim programı olan Farabi için de geçerli olabilir.

Çeşitli nedenlerle (ekonomik, toplumsal, siyasal) insanların bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirme eylemi ya da yaşanılan yerin değiştirilmesi göç olarak tanımlanır. İster kısa süreli ister uzun süreli olsun bu yer değiştirme, çoğu zaman iç göç biçiminde olmaktadır (Şahin, 2001). Dolayısıyla öğrenim için yer değiştiren öğrencileri kısa süreli iç göç yaşayan bireyler olarak tanımlamak mümkündür. Göç doğal olarak bir stres kaynağı olmakta ve birey üzerinde bazı olumsuz sonuçlara neden olmaktadır (Ponizovsky, Radomislensky & Grinshpoon, 2009). Bu olumsuz etkilere rağmen geçici iç göç yaşayan bu öğrencilerin öznel iyi oluşlarının istenilen düzeyde olması, bu kararı gönüllü vermiş olmalarına ve yeni ortamlarında beklentilerini büyük ölçüde karşılamış olmalarına dayandırılabilir. Diğer yandan Erasmus programının öğrencilere, yabancı deneyimlerden faydalanmak, özellikle dil kazanımı, kültürel anlaşılabilirliği arttırmak gibi becerileri elde etme fırsatı da sunduğu belirtilmiştir (Teichler & Jahr, 2001) Erasmus Programı ile değişim öğrencileri; uluslararası tecrübe edinmede kendine güvenlerini art-

tırma, yabancılara karşı derin bir anlayış ve toleransla kültürel farkındalıklarını arttırma ve profesyonel gelişimin yanında kişisel gelişimlerini de sağlama fırsatı bulmuşlardır (Cushner & Mohan, 2002; Kızılaslan, 2010). Benzer becerilerin aynı ülke sınırları içinde olsa da farklı yerel deneyimlerden beslenmek, farklı kültürleri tanıma ve kültürel farklılıkları kabule karşı anlayışı geliştirmek Farabi değişim programının katkıları olarak değerlendirilebilir.

Farabi Değişim Programı öğrencisi olan kız ve erkek öğrencilerinin öznel iyi oluşları ve sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark kız öğrencilerin öznel iyi oluş ve sosyal destek puanlarının erkek öğrencilerin öznel iyi oluş ve sosyal destek puanlarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öznel iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı çeşitli araştırmalara göre farklılık göstermektedir. Araştırma bulgusunu destekleyen ve desteklemeyen çalışmalara rastlamak mümkün görünmektedir. Bazı çalışmalar öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaştığına işaret ederken (Güven, 2008; Cenkseven ve Akbaş, 2007) bazı çalışmalar da öznel iyi oluşla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir (Hampton & Marshall, 2000; Katja, Paivi, Marja-Terttu ve Pekka, 2002; Mahon, Yarcheski ve Yarcheski, 2005; Saygın ve Arslan, 2009; Cihangir Çankaya, 2009; Tuzgöl Dost, 2006; Tuzgöl Dost, 2010). Genel olarak çalışmalar yaş, cinsiyet, ırk, eğitim, gelir düzeyi ve medeni durum gibi demografik değişkenlerle öznel iyi oluş arasında zayıf bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu farklı bulgulara bağlı olarak, cinsiyetin bireyin öznel iyi oluşu ile güçlü bir ilişkiye sahip olmadığını belirtmek mümkün görünmektedir (Tuzgöl Dost, 2010).

Algılanan sosyal desteğin kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre yüksek olması beklenen bir sonuç olarak görülmektedir. Birçok araştırma, algılanan sosyal desteğin cinsiyet değişkenine göre kızlar lehine değiştiğini göstermektedir (Kim, 2001; Yeh, 2004; Başer, 2006; Kozaklı, 2006). Erkeklerin sosyalleşme sürecinde, kendi kendilerine hareket etmelerinin, kendine güvenmelerinin ve güçlü olmalarının özellikle desteklenmesi sosyal desteğin gelişimi ve kullanılmasını engelleyebilir. Aksine kadınların sıcak, duyarlı ve sorunlarını başkalarıyla paylaşan özelliklere sahip olmaları beklendiği için sosyal destek kaynaklarını daha kolay kullandıkları ve aynı şekilde sosyal desteği vermede becerili oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ancak Farabi Değişim Programı öğrencisi olan üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülürken, Farabi Değişim Programı öğrencisi olmayan üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgu, yeni ve yabancı bir ortama dahil olduğunda kız ergenlerin sosyal destek almada daha başarılı oldukları şeklinde değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Başer, Z. (2006). *Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bayraktaroğlu, S. ve Mustafayeva, L. (2009). Türk yüksek öğretim sistemi ve Türk Dünyası ilişkileri: Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler örneği. *Journal of Azerbaijani Studies*, 12, 284-292.
- Ben-David, A., & Leichtentritt, R. (1999). Ethiopian and Israeli students' adjustment to college: The effect of the family, social support and individual coping styles. *Journal of Comparative Family Studies*, 30, 297-313.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(2), 67-79.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 27, 43-65.
- Cihangir Çankaya, Z. (2009). Öğretmen Adaylarında Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve İyi Olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 691-711.
- Cushner, K., & Mahon, J. (2002). Overseas student teaching: Affecting personal, professional, and global competencies in an age of globalization. *Journal of Studies in International Education*, 6, 44-58.
- Deneve, K. ve Cooper, H. (1998). The happy personality a meta analysis of personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124, 197-229.
- Deiner, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-57.
- Diener, E., Suh, E. ve Lucas, E. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- Diener, R., Diener, E. ve Tamir, M. (2004). The psychology of subjective well-being. *Journal Article Expert*, 133.
- Diener E, Seligman MEP (2004) Beyond money: Toward an economy of well-being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5, 1-31.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yaldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12, 17-25.
- Gün, Z. (2002). *Ergen ruh sağlığı ve göç* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Güven, İ.G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Hampton, N. Z. ve Marshall, A. (2000). Culture, gender, self efficacy and life satisfaction: A comparison between Americans and Chinese people with spinal cord injuries. *Journal Of Rehabilitation*, 3, 21-29.
- Hybron, D. (2000). Two philosophical problems in the study of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 1, 207-225.
- Katja, R., Paivi, A.K., Marja-Terttu, T. ve Pekka, L. (2002). Relationships among adolescent' subjective well-being, health behavior and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72, 243-250.

- Kızılaslan, İ. (2010). International experiences of Turkish student teachers: A multiple case study. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, 4, 108-114.
- Kim, O. (2001). Sex differences in social support, loneliness and depression among Korean college students. *College of Nursing Science*, 88, 521- 526.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Lepore, S.J., Evans, G.W. & Schneider, M.L. (1991). Dynamic role of social support in the link between chronic stress and psychological distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 899-909.
- Mahon, N.E., Yarcheski, A. ve Yarcheski T.J. (2005). Happiness as related to gender and health in early adolescents. *Clinical Nursing Research*, 14, 175–190.
- Messer, D. & Wolter, S. C. (2007). Are student exchange programs worth it? *Higher Education*, 54, 647–663.
- Ponizovsky, A.M., Radomislensky, I. & Grinshpoon, A. (2009). Psychological distress and its demographic associations in an immigrant population: Findings from the Israeli national health survey. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 43, 68-75.
- Saygın, Y. ve Arslan, C. (2009). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 207-222.
- Schimmack, U, Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V. ve Ahadi, S. (2002). Culture, personality and, and subjective well-being: Integrating process models of life satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 582-593.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 57-67.
- Teichler, U. & Jahr, V. (2001). Mobility during the course of and after graduation. *European Journal of Education*, 36, 443-458.
- Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 103-110.
- Tuzgöl Dost, M. (2006). Subjective well-being among university Students. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 188-197.
- Tuzgöl Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35, 75-89.
- Yağcı, E., Ekinci, C.E., Burgaz, B., Kelecioğlu, H.ve Ergene, T. (2007). Yurt dışına giden Hacettepe Üniversitesi Erasmus öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 229–239.
- Yeh, S.C.J. (2004). Living alone, social support and feeling lonely among the elderly. *Social Behavior and Personality*, 32, 129- 139.
- Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri*. İstanbul:Bağlam Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, geçerliliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81–87.

EXTENDED ABSTRACT

In this study it was aimed to evaluate the whole lessons that found in the secondary teacher education graduate program. Reaching all the students (10 departments and 308 students) that attended the program in total three semesters was aimed with through this study which was conducted by descriptive method. The number of the students that filled in the questionnaires changed between 167 and 223. Two instruments, developed by the researchers, were used for data collection. For the development of the instruments expert views were taken and the reliability check was done by testing 180 people as a pilot study. The theoretical lessons' questionnaire Cronbach Alpha was found 0.97 and the practical lessons' questionnaire was found 0.96. At the end of each semester questionnaires were used for all the lessons (total 14) that were found in the program. Questionnaires were tried to be done when the students were in the class and the academic staff was not in. For analyzing the questionnaires, first of all the items that had negative expressions were recoded. After that, for the items that were filled in Likert style, the means of each item were calculated and then those which are in that factor, the means of the means were obtained by dividing item number that were found in that factor. For analyzing the items that were not in Likert style, frequency and percentage were calculated and presented by combining for all lessons.

According to the results, it was emerged out that students regarded the "Instructional Technology and Material Development" lesson the most useful one from the purpose, instructional activities, assessment, the relationship with the academic staff and general situation aspects. "Guidance" from the purposes of the lesson and the relation of the academic staff perspectives; "Analysis of Secondary Education Textbooks" from the content perspective; "Introduction to Teaching Profession" from the conduction of the lesson and the use of equipment perspective; "Elective I" from the assessment perspective; "Special Instructional Methods II" from the general estimations had low means. "School Experience I" lesson had the highest means from the behaviors of academic staff and general judgments perspectives. Regarding the practical lesson teachers' behaviors, "Teaching Practice" lesson had the highest means.

It was seen that all the lesson objectives were read in class and the content of the lessons were found necessary and interesting in professional life by the students. In all lessons academic staff's relation with the students was positive; especially the participation in the judgments related to personality characteristics such as merry and being thoughtful were high. Except two out of theoretical lessons, in nine lessons it was expressed that the lessons were conducted by students' sharing the subjects and presenting one by one. It was seen that, mostly presentation, question and answer, course book, blackboard and projec-

tion were used. For assessment method, exam, presentation were used and participation to lesson was scored. According to practical lessons, eight lesson observations had been done in three lessons and it was seen that students found this enough. Although it was expressed that academic staff only went once to practice school in “School Experience I and II” lessons or they never went or only once they went to the practice school in “Teaching Practice” lesson, most of the students found this enough.

Results indicated significant problems in the qualifications of teaching although the students regarded the lesson subjects as interesting, useful and pleasurable with the communication skills of the academic staff. In practical lessons, it was seen that the frame principals that were prepared by Higher Education Council were not put into practice. Students’ not being in high academic expectations or not being in the search of qualified education were confirmed with the results (so many absences, program’s being regarded as a certification program rather than a graduate program, the practice of teaching’s being boring) of the project that is the part of this study. This situation indicates that the problems in the program had common reasons and for permanent solutions changes should be done.

Consequently, it is impossible to utter that secondary teacher education graduate program lessons were conducted effectively and improvement is needed in several ways.

YAZARLAR HAKKINDA

Dr. Vesile Oktan, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yardımcı docent olarak görev yapmaktadır. Yazar doktora derecesini 2008 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden almıştır. İletişim Adresi: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Söğütlü, 61335 Trabzon.

Eposta: vesile@ktu.edu.tr

ABOUT THE AUTHORS

Dr. Vesile Oktan is working at Karadeniz Technical University Fatih Faculty of Education Department of Educational Sciences as an assistant professor. She had her PhD in 2008 from Karadeniz Technical University Social Sciences Institute. Correspondence Address: Karadeniz Technical University, Fatih Faculty of Education, Department of Educational Sciences Söğütlü, 61335 Trabzon, Turkey.

Email: vesile@ktu.edu.tr
